

Az ésszerű tájhasználat gazdasági hasznai

Ungvári Gábor

Budapesti Corvinus Egyetem –
REKK-Vízgazdasági Csoport

Hosting Institution

Budapest, 2012, November 7.

Az ésszerű tájhasználat gazdasági hasznai

- Mennyibe kerül nemzetgazdasági szinten a természeti adottságokkal szembenő tájhasználat?
- Mit hozhat a vizek megtartása és a tájhasználat-váltás?
- Hogyan találhatja meg a helyét a tájgazdálkodás támogatása az agrártámogatás rendszerében?

Az összehasonlítás problémája

- Lehet-e jövőképeket beárazni?
- És érdemes-e?
- Költségek
- Haszonlehetőség-költségek

A vízmennyiség és a tájszerkezet jelentőségének implicit megjelenése

- A vizes-száraz átmeneti rendszerek kiemelkedő ökoszisztéma-szolgáltatás értékei
- A hasznosítás alapja a változékonyságot kezelő tájfenntartási infrastruktúra költsége és a nyerhető hasznok viszonya

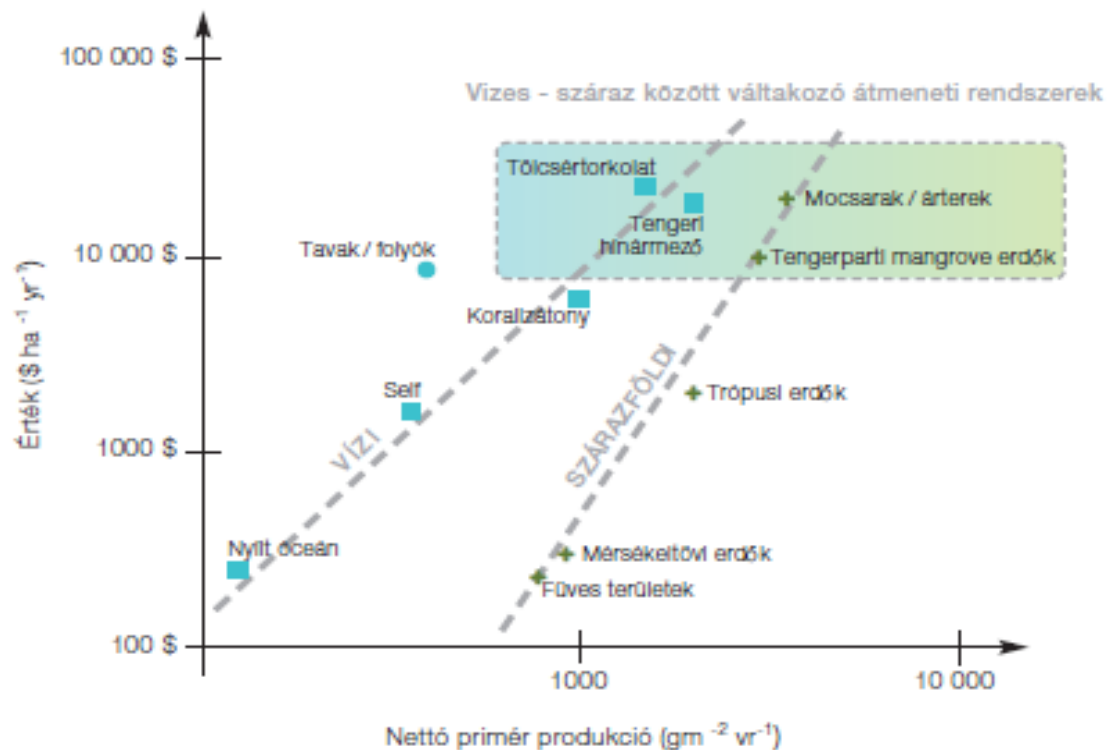

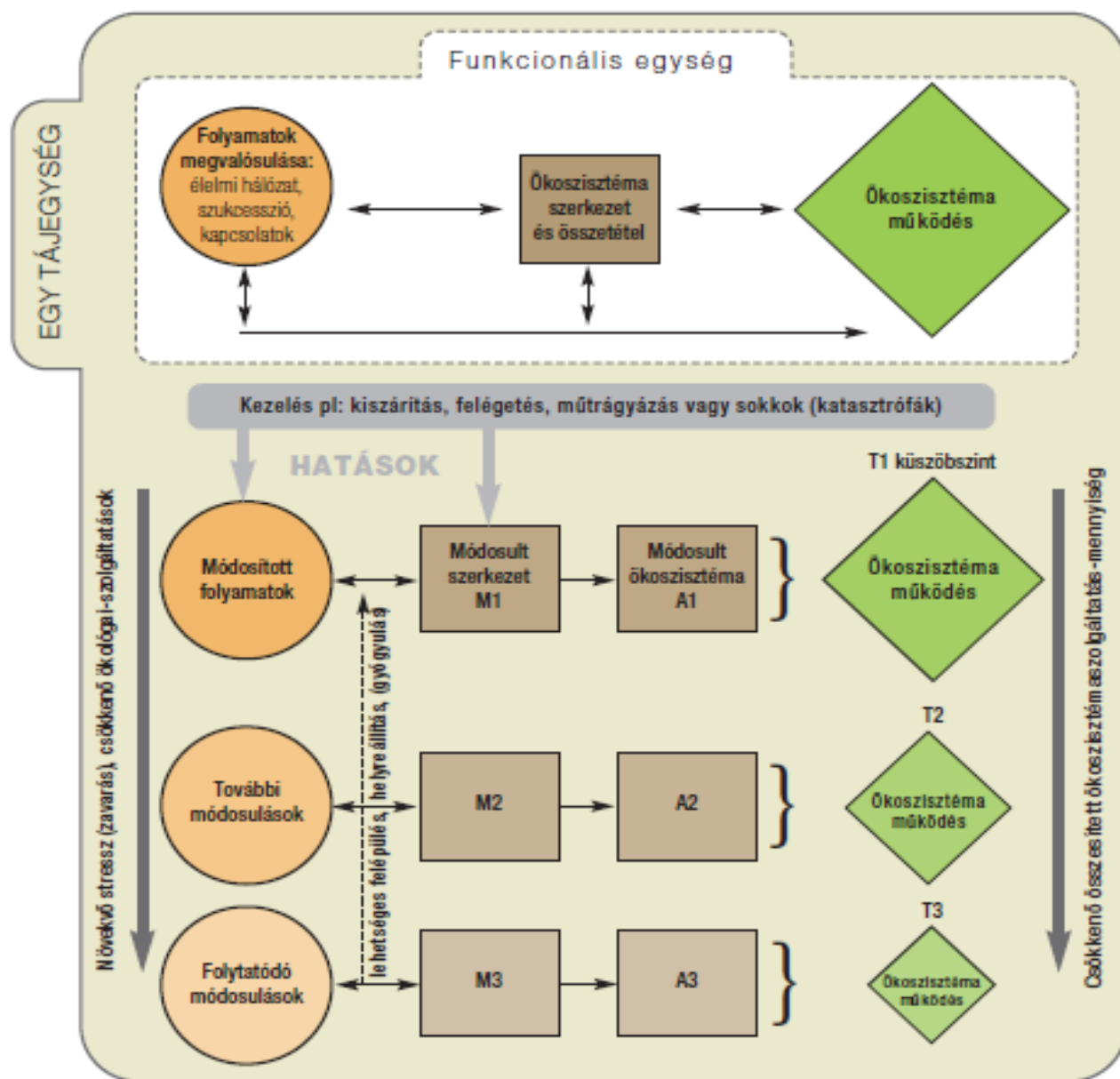
Table 1
NPP and value of ecosystem services for major biomes

Biome	Area (e6 ha)	NPP* (g m ⁻² year ⁻¹)	Value (\$ ha ⁻¹ year ⁻¹)
Open ocean	33 200	125	\$252
Estuaries	180	1500	\$22 832
Seagrass/algae beds	200	2000	\$19 004
Coral reefs	62	1000	\$6075
Shelf	2660	360	\$1610
Lakes/rivers	200	400	\$8498
Tropical forest	1900	2000	\$2007
Temperate/boreal forest	2955	1000	\$302
Grass/rangelands	3898	800	\$232
Tidal marsh/mangroves	165	3000	\$9990
Swamps/floodplains	165	3500	\$19 580

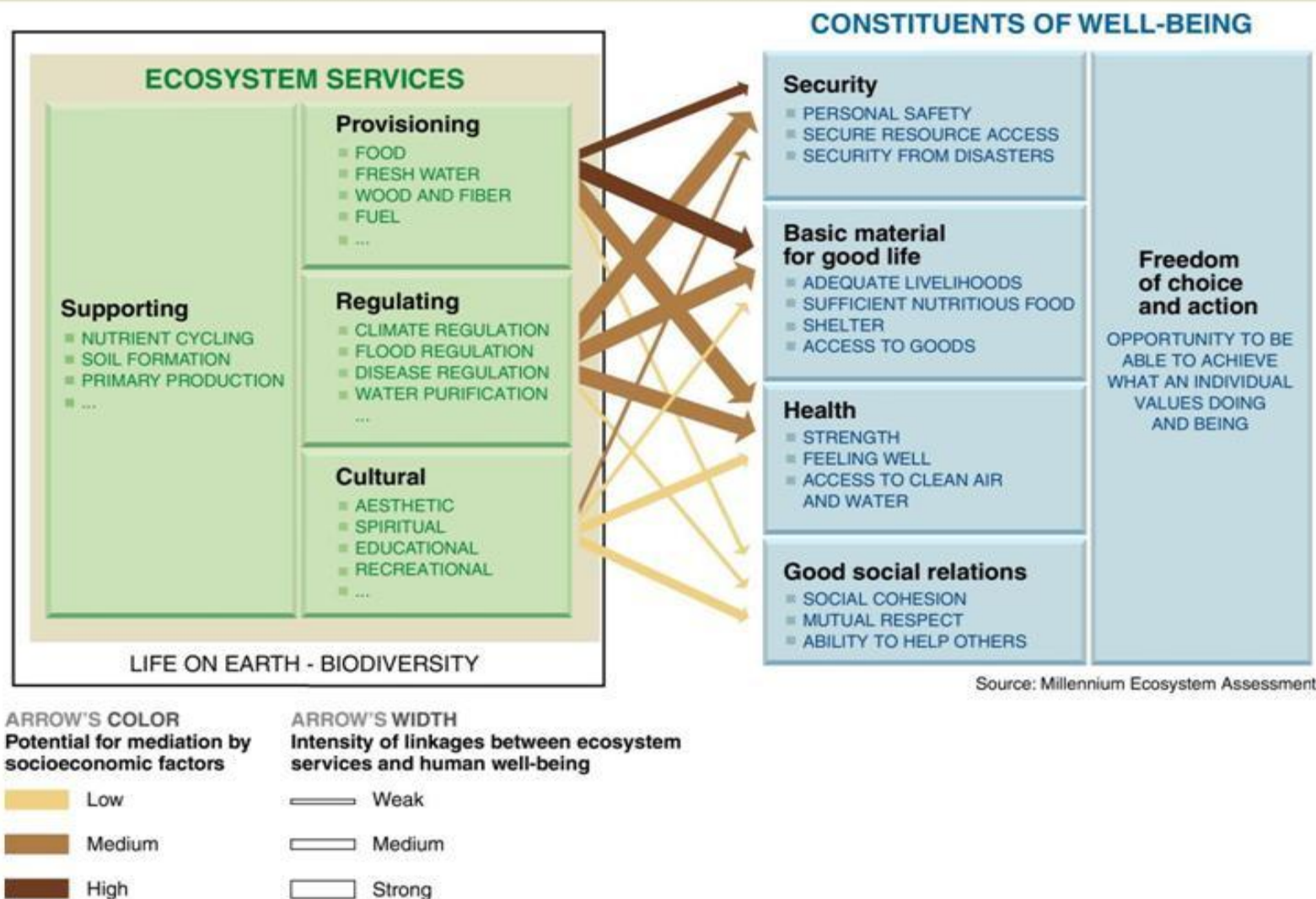
* NPP from Bolin et al. (1977), pp. 25 and 132. All other data from Costanza et al. (1997a).

Élőhelyek állapotának és hasznosíthatóságának változása

- TEEB Report – „Az ökoszisztéma és biodiverzitás gazdaságtana” jelentés
- A zavarások pl kiszárítás, felégetés, műtrágyázás vagy katasztrófák hatása
- Az ökoszisztémák öngyógyító képessége határokhoz kötött - átalakulás
- Az ökoszisztémákat érő stresszhatások csökkentik az ökoszisztéma-szolgáltatás készletet

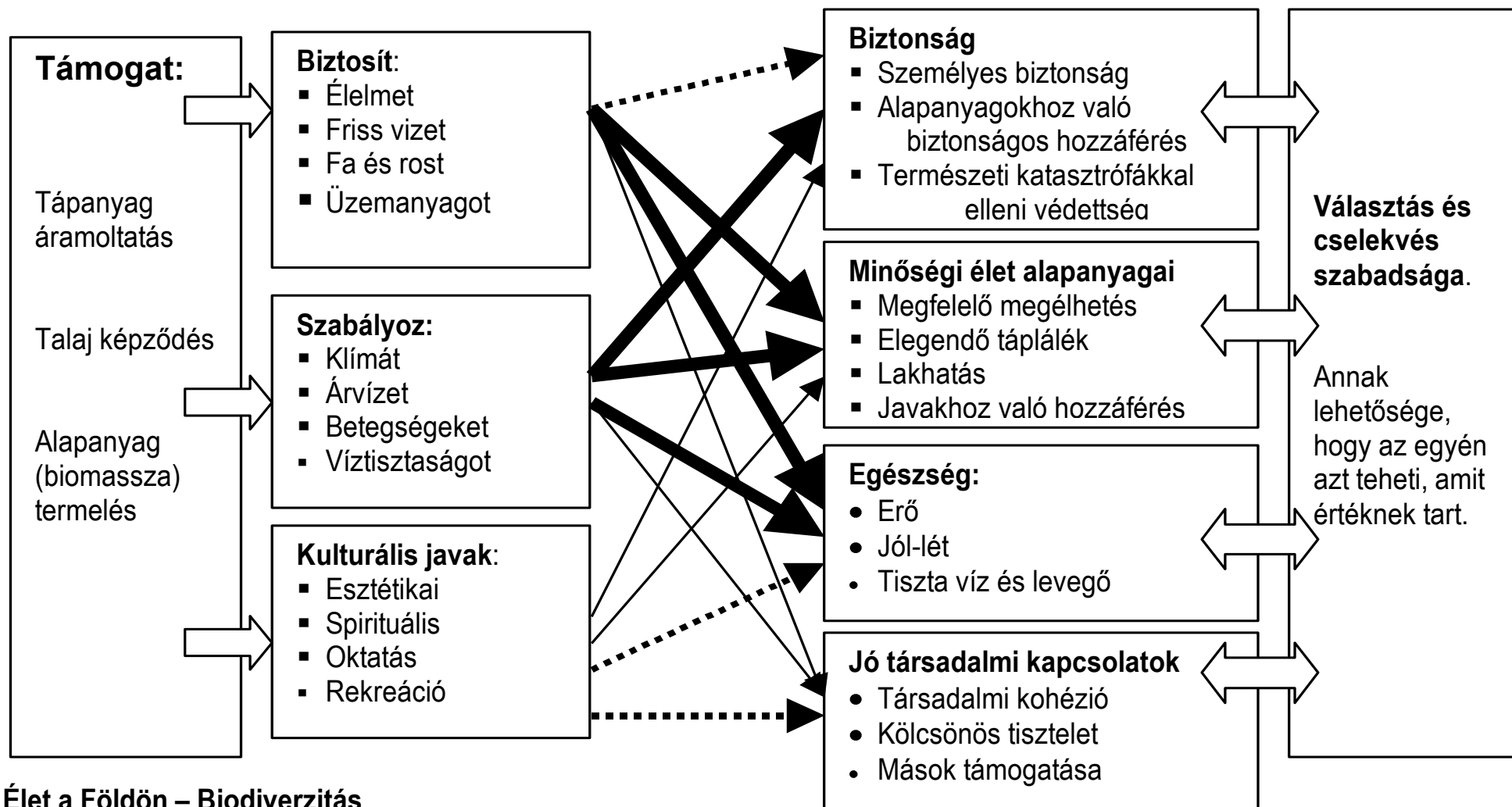
Focus: Consequences of Ecosystem Change for Human Well-being

Az ökoszisztéma szolgáltatásai és a jólét kapcsolata

Ökológiai szolgáltatások

A jólét összetevői

Élet a Földön – Biodiverzitás

A nyílak vastagsága a ökoszisztéma és az emberi jól-lét közötti kapcsolat erősségét tükrözi:

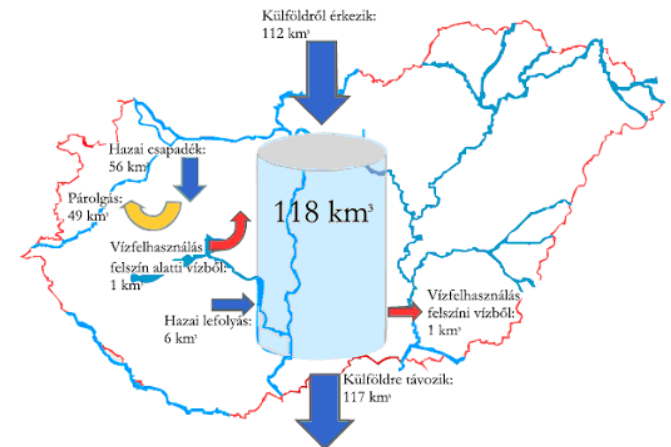
Vékony nyíl: gyenge kapcsolat

Szagatott nyíl : közepes kapcsolat

Vastag nyíl: erős kapcsolat

A természeti tőke hasznosításának béka-perspektívája

- A természet, mint tőke
- A leépült ökoszisztéma-szolgáltatások hiányának jelenségei, mint tőke hiány:
 - Árvíz kockázat növekedés, belvíz kockázat növekedés,
 - Aszály kockázat növekedés
 - Talaj és talaj-termőképesség csökkenés
- Vajon a hiányból fakadó költségek vagy az elszalasztott lehetőségek nagyobbak (haszonlehetőség-költség)?
- Az ökoszisztéma produkcióban rejlő lehetőség kihasználtságát jól jellemzi pl a vízkészleteinkkel való gazdálkodás kényelmes hozzáállása:
- „Magyarország egy cső”
- A potenciálból alacsony erőforrás hasznosítás

Akarjuk-e használni az ökoszisztéma-szolgáltatásokat?

- Ha igen, miért nem?
- Jelenleg azt tekintjük hasznosítható vízkészletnek, ami akkor és ott szabadon hozzáférhető, ahol szükségesnek gondoljuk.
- Amiért erőfeszítést kellene tenni azt már nem az.
- Az állam sajnos ezt a hozzáállást erősíti.
- Nem meglepő, hogy a kényelmesen és lényegében szabadon hozzáférhető készletek csökkenésére a válasz a felhasználás csökkenése.
- Ki fektetne be egy szabadon hozzáférhető jószág biztosításához szükséges innovációba?

- A tájgazdálkodás jelenleg egy ilyen innovációs próbálkozás, amelyik a hasznosítható természeti erőforrásaink bővítésére irányul.
- De az általa biztosítani képes szolgáltatásoknak nincs értéke, mert a bővítetlen készletekkel sem gazdálkodunk.
- Az ökoszisztéma szolgáltatások hiányzó hatását kiváltó technika és infrastruktúra költsége nem jelenik meg a haszonélvezőknél.
- A tájgazdálkodás leggyorsabban realizálható haszna a táj és termelési rendszer fenntartás költségeinek ésszerűsítése lenne.
- Enélkül a nyomás nélkül az értéknöveléshez szükséges innovációnak is hiányzik a hajtóereje.
- Az új megoldások meg sem fognak születni.
- Értéknövelés nélkül a táj adottságaira épülő megélhetéseket kiszorítják az egyéb hasznosítások függetlenül a megőrzésükre irányuló törekvésektől és forrásoktól.

Mi a szűkös erőforrás, amivel gazdálkodni kellene?

- A megfelelő helyen és időben, nagy biztonsággal rendelkezésre álló vízkészlet.
- A vízháztartási szélsőségekkel szemben stabil termelési feltételekkel biztosított termőterület.

A víz közgazdasági költségeinek fő összetevői a VKI értelmezésében

Készlet költségek: a készletek szűkössége esetén a jelenlegi használatnál jövedelmezőbb vízfelhasználás megghiúsulásából fakadó veszteség.

- VKJ ?? -

Az elosztási módszereink nincsenek felkészülve a szűkösség kezelésére

Környezeti költségek: a vízhasználat (vagy a víz terhelése) miatt a víz jó ökológia állapotában bekövetkező romlás költsége

Környezetterhelési díjak alkalmazása, víz- talaj terhelési díj, szennyvíz bírság

Pénzügyi költségek: a vízhasználat megvalósításához szükséges infrastruktúra költsége - működés, fenntartás, pótlás, megújítás

A működés, fenntartás, pótlás, megújítás érvényesítése az árakban

A vízgazdálkodási rendszerek fenntartása

- A VKI értelmezésében a belvíz mentesítés és az öntözés is vízszolgáltatásnak minősül
- Az árazásban a meg kell jelennie a költségmegtérülés irányába mutató magatartásra való ösztönzésnek.

A tájgazdálkodás illeszkedése az agrár-kifizetések rendszerébe

- Egyértelmű szolgáltatásért a reális ellenértékét
- A táji szerveződési szint hiánya a támogatási rendszerben
- A tájgazdálkodás lehetőség bővítő hatásához gazdasági szempontból életképes megállapodások kellenek a területhasználók között.
- Ezen megállapodások kialakításának jelenleg hiányzik a módszere.
 - Az öko-technológiai innovációt a társadalmi innováció tudja megalapozni.

Példa 1: A VTT tározóterületek árvíz csillapítás nyújtó ökoszisztéma-szolgáltatásának becsült értéke

Scenarios	Összes kár + ráfordítás Mrd Ft	Kockázat csökkenés Mrd Ft	Tározó területe km2	1 hektárra vetített kárcsökkenés a 100 éves periódus alatt 1000Ft/ha/év
MÁSZ 0m baseline	1747			
Mélyártéri árapasztás MÁSZ 0	397	1350	1300	104
VTT6 tározók MÁSZ 0m	692	1055	240	440
VTT11 tározók MÁSZ 0m	284	1463	523	280

- A szolgáltatás értéke stratégia függő
- Az egyenlege a területhasználat tényleges módjától függ
- Érdekelte-e a tulajdonos az innovációban az együttműködések kialakításában?
 - Nem
 - Nem kapja meg a szolgáltatás ellenértékét
 - Nincs folyamat az elismerhető szolgáltatási kör intézményes bővítésére

Lehet-e másképp?

Kutatási program a „Közgazdasági szabályozó-eszközök alkalmazása a fenntartható vízgazdálkodás érdekében”

www.epi-water.eu / www.rekk.eu/viz

The research leading to these results has received funding from the *European Community's* Seventh Framework Programme (FP7/2007-2013) / *grant agreement* n° 265213 – Project EPI-WATER “Evaluating Economic Policy Instrument for Sustainable Water Management in Europe”.